

ECCLESIA CAPVT VI.

consequentia est falsum. Nulla enim confusio est in ecclesia militante, ex hoc, quod sine reuelatione non cognoscimus distincte membra mystici corporis Christi iam uiantis. Sed adhuc obiicitur. Quia ex quo gratia facit filios ecclesie, sicut peccatum facit membra diaboli, aut etiam infideles. Vide, quod homo potest fieri membrum ecclesie, postquam fuerit infidelis, sicut de membro ecclesie potest fieri membrum diaboli. Quis enim dubitat, quin Scarioth quoniam fuit uerus apostolus, fuit etiam membrum ecclesie? Sicut Paulus quoniam fuit blasphemus, diuisus fuit a sancta matre ecclesia. Hic dicitur quod ecclesia sumitur uere & reputatiue, uel nuncupatiue. Vere, ut dictum est pro predestinatis. Nuncupatiue uocatur ecclesia etiam prescitorum congregatio. Licet ex nudo errore uiantium fuerit de sancta matre ecclesia reputata, & sic multi secundum famam seculi uocantur ecclesie capita uel membra, licet secundum dei prescientiam sunt membra diaboli, quae ad tempus credunt, & post recedunt. uel etiam nunc & semper sunt infideles, & isto modo ut supra dictum est secundum Augustinum. fuerunt discipuli Christi, qui abiierunt retro, & iam non cum eo ambulabant. Similiter Scarioth, qui erat discipulus Christi fictus, de quo dicit Augustinus. super Iohannem. ostendens quomodo oues audierunt uocem Christi. Sed quid, inquit, putamus qui audierunt oues erant. Ecce audiuit Iudas, & lupus erat, sequebatur, sed pelle ouina tectus, pastori insidiabatur. Hac ille. Isto ergo modo multi reputatiue etiam secundum presentem iusticiam dicuntur esse de ecclesia, sed non uere secundum predestinationem ad gloriam. Qui autem sunt illi docet Augustinus. super Iohannem. dicens. Nouit dominus qui sunt eius, nouit qui permaneant ad coronam, qui permaneant ad flammam, nouit in area sua triticum, nouit paleam, nouit segetem, nouit zizaniam, ceteris autem est illud incognitum qui sunt colubae, & qui sunt corui

CAPVT SEXTVM

DICTO de Ecclesia sancta catholica, quae est corpus Christi mysticum, cuius ipse est caput. Iam dicendum est breuiter de Ecclesia malignantium, quae est corpus diaboli, cuius ipse est Caput. Nam dicit B. Gregorius. lib. iiii. Moral. ca. ix. Sicut redemptor una persona est cum congregatione bonorum (ipse namque caput est

dd iii

corporis, & nos huius capitis corpus) Ita antiquus hostis una psona est cum cuncta collectiōe reprobōrū, quia ipse eis ad iniquitatē quasi caput p̄sidet. Ex quo patet, q̄ oēs p̄sciti constituunt unū corpus. Christus em̄ Ioan̄. viii. Iudais, principibus sacerdotum & pharisais qui dicebant esse capitales ecclesia. Vos ex patre diabolo estis, & desyderia patris uestri uultis facere. Ex quo patet, q̄ oportet esse unā gnationem quæ fuit mala in uulgaribus, peior in secularibus Præpositis, sed pessima in Prælatis. Sicut gnatio iustorū secundum tres gradus oppositos eis p̄portionabiliter correspondet. Si ergo una sit gnatio peruerforū, oportet q̄ sit unus iniquus homo, habens partes q̄ sunt membra diaboli. Et cum non pōt esse mēbræ uel caput, nisi in compatione ad totū corpus integrū, manifestum est q̄ est unum corp⁹ diaboli. Vbi autē corpus Christi, uocaf corp⁹ mysticū, propter mysteriū celestis coniugii inter Christū & ecclesiam. Corpus diaboli non est sic mysticū, sed obscurū, cum sic coniungi cū diabolo non sonat in mysteriū directe, sed flagellū, & sic corpus illud diaboli habet esse naturale, cum secūdū August. in li. de natura boni. Omne malū oportet fundari in bono, ergo omne malū morū fundat in bono natura. Et p̄ter esse naturale habet illud corpus diaboli esse uitii. Sicut corpus Christi mysticū habet esse uirtutis. Et hinc negat B. August. iii. de doc. Christ. ca. xxxii. esse unū corp⁹ ex mēbris ch̄ri, & ex mēbris diaboli. Et si q̄ris. Quæ forma unit mēbra diaboli in illo corpore? dicif, q̄ est dare formā extrinsecā, & deformitatē intrinsecā. Forma extrinseca, est p̄scientia dei aterna, q̄ scit & ordinat oēs p̄scitos mēbra illius diaboli corporis cōstringi ad poenā perpetuā. Deformitas uero intrinseca, est finalis inobedientia uel supbia, quā Sācti uocant culpā finalis impenitentia, uel peccatū in spiritū sanctū. Et sic idē peccatū cōtinuat & seiungit. Continuat em̄ mēbra diaboli, cōstringēs ea in Tartarū in sua malitia, & segregās eos a cōsortio beatorū. Sicut calor dissoluēs mixtū cōgregat $\tau\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ ὁμογενῆ, cū facit quodlibet elementū mixti dissoluti petere locū suū. Sed segregat $\tau\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ ἑτερογενῆ, cum dissoluit cōplexionē harmonicā, resoluēdo partes mixti in suas naturas simplices separatas. Oportet em̄ in die iudicii ex cōtrarietate frigorū corporis diaboli, & calce charitatis corporis christi, secundū

legē formæ ultimæ corpus biptitū dissolui, qñ partes leues aduola
 bunt cū capite suo, quod est ignis cōsumēs ad mīssiones naturales **C**
 in sanctis. Partes autē plūbeæ affectiōe terrestres, descēdent ad infe
 ros, Vñ Iob xxi. dicif. In puncto ad inferna descēderūt. Sed obiicif
 per S. Thomā de Christo ubi dicit, q̄ Christus est caput oīm hoīm
 tā fideliū, qui uniunt sibi in actu per grām, q̄ infideliū, qui solū sūt
 in potentia eius mēbra. Et post subdiuidit secundū p̄destinatos &
 p̄scitos, qui recedētes ab hoc mundo desinunt esse totaliter mēbra
 Christi. Et soluit dicēs. Quantū ad hoc testimoniū S. Thomæ uidef
 mihi, q̄ ipse reuocat uere dicēdo, q̄ Christus secundū diuinitatē ē
 caput extrinsecū toti⁹ humāi gñis, quod pōt dici aggregatiue unū
 corp⁹ naturale, cui & Christus bñfacit, sicut & toti mūdo. Scđm hu
 manitatē cū uirtute passiōis Christi acquirif qđā p̄fectio secunda
 ria toti mundo, et sic scđm humanitatē bñfacit toti humani gene
 ri, cū punit oēs dānatos. uel ex infidelitate, ut in eos q̄ non credide
 runt in dñm I E S V M Christū. uel ex desperatione, qua dimissa
 debuerūt caelestibus aspirare. uel tertio de iudicio temerario, quo
 dimisso debuerūt dño I E S V Christo charitatiue finaliter adha
 rere. Ex his patet, quō christus est caput oīm hoīm, & quō p̄destina
 torū, & quō nō repugnat etiā uocādo corp⁹ diaboli (quod est syna
 goga Satanæ) uocare ecclesiā ch̄i, rōne creatiōis bñficentia & cō
 seruatiōis, sed nō rōne charitatiuæ uniōis, Quō dicif ch̄i ecclesia
 quā dilexit, ut sibi ipsā exhiberet spōsā sine macula p̄petuo ample
 xidā. Quæ autē ecclesia Ch̄i uel synagoga Satanæ est, in hoīb⁹ uel
 etiā angelis mltiplicior, postq̄ Christ⁹ dñs iudiciū finale fecerit, co
 gnoscemus. Ip̄e. n. ait Mat. vii. Intrate p̄ angustā portā, q̄a lata por
 ta & spaciofa uia est q̄ ducit ad p̄ditionē, & mlti sunt q̄ intrāt p̄ eā,
 q̄a angusta porta & arcta ē uia, q̄ ducit ad uitā, & pauci sūt q̄ inue
 niūt eā. Vbi Chryso. omel. xviii. ait. Via ch̄i dī arcta & angusta, q̄a
 christ⁹ nō recipit ī se, nisi q̄ oīb⁹ peccatis exuerit se, & posuerit oēm
 sarcinā mūdi, & facti fuerit subtiles & spirituales, hac ille. Oīpotēs
 dñe, q̄ es uia ueritas & uita, tu nosti q̄ pauci ī te ambulāt istis t̄pib⁹
 pauci te caput suū in hūilitate, pauptate, castitate, laboriositate &
 patiētia imitāf. A p̄ta ē uia Satanæ, mlti uadūt p̄ eā, adiuua pusillū
 gregē tuū, ut nō te deserat, sed p̄ uia angustia finaliter te sequatur.

IOHANNIS HUSSITÆ DE
CAPVT SEPTIMVM

A **Q**VI A dictum est, q̄ solus Christus est caput sanctæ Vniuersalis Ecclesiæ, & omnes p̄destinati p̄teriti & futuri corp⁹ ei⁹ mysticum, & quilibet ipsorū eiusdem corporis membrū, restat uidere breuiter, si Romana ecclesia sit illa uniuersalis sancta ecclesia sponsa Christi. Et uidef q̄ sic, quia unica est sancta ecclesia catholica Apostolica, sed illa non est alia q̄ Romana, ergo dubiū uerum. Prima pars patet per papam Bonifaciū, qui in Extrauagante dicit. Vnā sanctā ecclesiā catholicā, & ipsam Apostolicam, urgente fide credere cogimur & tenere. Et secunda pars patet similiter per eandem Decretalē, ubi dicit. Ecclesiæ unius & unice unum corp⁹ unū caput, non duo capita quasi mōstrū, Christus uidelicet, Christi uicarius Petrus, Petriq̄ successor, dicēte dño ipsi Petro. Pisce oues meas, inquit ḡnāliter, non singulariter has uel illas. Patet q̄ sibi cōmississe intelligif uniuersas. Siue ergo Græci siue alii se dicant Petro, eiusq̄ successoribus non esse cōmissos, fateant̄ necesse est se de ouibus Christi nō esse. dicente Dño in Iohanne, Vnum ouile & unū esse pastorē. Ecce ex his uidef q̄ S. Ro. Ecclesia est illa uniuersalis sancta ecclesia, quia oēs Christi oues, & unum ouile, unius pastoris, & hæc intendit p̄dicta Decretalis q̄ sic finif. Porro subesse Romano Pōtifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus & diffinimus oīno esse de necessitate salutis. Si ergo oīs homo de necessitate est subiectus per istam diffinitionē Ro. Pontifici, sequif propositū fore uerum. **IN OPPOSITUM** sic Romana ecclesia. est ecclesia cuius caput est Papa, & Cardinales corpus, facientes illam ecclesiā. Sed illa ecclesia, nō est ecclesia sancta Catholica & apostolica, igit̄ dubiū falsum. Prima pars patet p̄ Doctorū quorundā dicta, inter q̄ ponit̄, q̄ Ro. ecclesiæ Papa est caput, corpus uero collegium Card. Et secūda pars ex eo manifesta est, q̄ Papa cum Card. non est uniuersitas oīm p̄destinatorum.

B Pro intelligentia p̄sentis materiæ pensandū est illud Euāgeliū Simon Petrus dixit, Tu es Christus filius dei uiui. Respondens aut̄ IESVS dixit ei. Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in calis est. Et ego dico tibi,

Argu. p̄
potestate
Pōtificia.

quia tu es Petrus, & super hanc petrá aedificabo ecclesiá meá, & porta inferi non pualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni calorum, & quodcunq; ligaueris super terrá, erit ligatum & in calis. & quodcunq; solueris super terrá, erit solutú & in calis. Matth. xvi. In isto Euangelio notificat Christi ecclesia, eius fides, fundamentum & potestas. Ecclesia ibi, aedificabo ecclesiá meam. Fides ibi, Tu es Christus filius Dei uiui. Fundamentum ibi, super hác petram aedificabo, Potestas ibi, tibi dabo claues regni calorum. Et de his quatuor scilicet Ecclesia, Fide, Fundamento, & Potestate ecclesie breuiter perstringet. Quantum ad primum supponi pót ex declaratis superius, q̄ p̄ter Ecclesiam reputatiue uel nuncupatiue dictam, tripliciter dicit Ecclesia. Aliqua em̄ est congregatio uel conuocatio fidelium secundum quid uel ad tēpus, uel nude secundum p̄ntem iusticiam, & taliter sunt p̄sciti de ecclesia pro tēpore quo sunt in gratia, Illa autē Ecclesia non est corpus Christi mysticū, nec ecclesia sancta catholica, nec pars ei⁹. Secūdo sumit Ecclesia mixtim pro p̄destinatis & p̄scitis, dum sunt in gratia secundum p̄sentem iusticiam. Et ista ecclesia cōmunicat in parte, sed non in toto cum ecclesia sancta Dei. Et ista ecclesia uocat mixtim, granū & palea, frumentum & zizania, regnum calorum Sagena missa ī mare, & ex omni ḡne piscium congreganti, & regnum calorū simile decē uirginibus, quare quinq; erant fatuæ, & quinq; prudentes, ut supra dictum est. Et istam Ecclesiá uocauit Tyconius erronee corpus Dñi biptitum, ut patet iii. de Doc. Christ. xxxii. Non em̄ sunt p̄sciti corpus Dñi, uel pars eius. Sed tertio modo sumit Ecclesia p̄ conuocatione p̄destinatorum, siue sint in gratia secundum p̄ntem iusticiá, siue non. Et isto modo ecclesia est articulus fidei, de quo loquit Apostolus ad Ephes. v. dicens. Christus dilexit ecclesiá, & tradidit semetipsum pro ea, ut eam sanctificaret, mundans eā lauacro aquæ in uerbo uitæ, ut exhibeat ipse sibi gloriosam ecclesiá, nō habetem maculá aut rugá, aut aliquid hmōi, sed ut sit sancta & imaculata. Et istam Ecclesiá uocat Saluator suam ecclesiá in allegato Euangelio, dum dicit. Super hanc petrá aedificabo ecclesiá meam. Quod autē illam notet, patet statim ex adiunctis uerbis. Nā seq̄t.

Hypothesi
pro
solutione

C

Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Cum enim Christus sit
 petra & fundamentum illius ecclesiæ in quo fundata est secundum
 prædestinationem, ipsa non potest per portas inferi, id est per potestates
 uel insultus Tyrannorum persequentium, uel malignorum spirituum fi-
 naliter superari. Nam Christus rex caelorum, sponsus illius ecclesiæ
 est potentior principe huius mundi. Vnde ad ostendendum suam po-
 tentiam, præscientiam & prædestinationem, qua potenter ædificat, protegit
 præscit & prædestinat suam ecclesiã, & ad dandum spem suæ ecclesiæ
 de perseuerantia, adiecit. Et por. inf. non præua. aduer. eam. Vbi
 dicit Lyra, ex quo patet, quod ecclesia non consistit in hominibus ratione
 potestatis uel dignitatis ecclesiasticæ uel secularis, quia multi prin-
 cipes & Summi Pont. & alii inferiores inuenti sunt apostotasse a
 fide. Hæc ille. Et habet euentiam istud dictum partialiter in Iuda Sca-
 rioth apostolo & episcopo, qui etiam aderat dum Christus dixit.
 Super hanc petram ædif. eccle. meam, & por. inf. non præua. aduerf.
 eam. Ipse enim non erat ædificatus in Christo petra secundum prædesti-
 nationem, ideo portæ inferi præualuerunt finaliter contra ipsum. Vi-
 detur autem ex uerbis præfatis Domini, ecclesia accipi pro omnibus quodam
 speciali modo qui post resurrectionem eius erant superædificandi in
 ipso per fidem, & per gratiam consumantem. Nam Petro gerenti uni-
 uersalis personam ecclesiæ, & confitenti istam fidem. Tu es Christus
 filius dei uiui, commendatiue dixit. Beatus es Simon Bariona. Quæ
 commendatio competit Petro, & toti sanctæ ecclesiæ, quæ est beata in
 uia initialiter, confitendo humiliter, obedienter, animose & con-
 stanter, quod Christus est filius Dei uiui. Illam autem fidem caro, id est mun-
 dialis sapientia, & sanguis .i. pura noticia philosophica, non reue-
 lauit de tam abscondito articulo, sed singulariter Deus pater. Vnde
 propter confessionem tam claram & firmam dixit Petra Petro, Et
 ego dico tibi, quia tu es Petrus .i. confessor Petræ ueræ, quæ est Chri-
 stus, & super hanc petram quam confessus es, id est super me ædifi-
 cabo, per fidem firmam & per gratiam consumantem, ecclesiam
 meam .i. prædestinatorum conuocationem, qui post laborem ordina-
 ti sunt ad gloriam. Ideo & portæ inf. non præua. aduersus eam. Ad
 huc ex uerbis Saluatoris elicimus, quod una est ecclesia, ibi, ecclesiã, secun-

D

omnis?

do q̄ est Christi, ibi, meam. Tertio, q̄ sit sancta, ibi, & portæ inferi non p̄ualebunt aduersus eam. Ex quo concludit, q̄ una est ecclesia sancta Christi quæ καθολικὴ gr̄ce, uniuersalis latine, dicit & ἀποστολικὴ, quia ab Apostolis dictis & factis firmata & fūdata super petram Christum, ut dicit Hieronymus super Apocalyp. in prologo Vnde suppono, q̄ illa dicat sancta Ecclesia Romana, Nā dicit Decretum xxi. d. Quamuis uniuersa per orbem catholica ecclesia, unus thalamus sit Christus, tamen sancta Ro. ecclesia catholica & apostolica multis synodicis institutis cæteris ecclesiis prælata est, quod probat per illud Matth. xvi. Tu es Petrus, & sup. hanc petram ædifi. eccle. meam. Et illam ecclesiā uocat postmodum ecclesiam Romanam primam Apostoli sedem, non habentem maculā neq̄ rugam. Ista ecclesia non potest intelligi, iste Papa cum istis Cardinalibus ac sua familia. Vnde super isto textu sic dicit Glosa. Argumentum, inquit, q̄ ubicunq̄ sunt boni, ibi est Ro. ecclesia. Et hoc argumentum daret plenam fidē fidelibus ad cognoscendū, ubi est Ro. ecclesia. Et sic intelliget Decretum xxiiii. q. i. A recta. Vbi ca non de ecclesia Ro. sic loquit. Hæc est sancta & apostolica mater ecclesiarum oīm Christi ecclesia, q̄ per Dei oīpotentis gratiam a tramite apostolicæ traditionis nunq̄ errasse probat, nec hæreticis nouitatibus deprauanda succubuit. Vbi notum est, hoc non posse intelligi de quolibet Papa & suis domesticis, ideo Glosa sic loquit. Quæro ergo, de qua ecclesia intelligas, q̄ non possit errare, sed certū est q̄ Papa errare p̄t, ut xix. d. Anastasius, & xl. d. Si Papa. Ideo nec ip̄e nec ei⁹ familia ē illa ecclesia de qua hic dī, q̄ errare nō p̄t Vñ dicit glo. Ip̄a cōgregatio fideiū dī hæc ecclesia. Et sic etiā itelliget dictū B. Hiero. positū xxiiii. q. i. Hæc est fides. Sācta, inq̄t, ē ecclesia Ro. q̄ semp̄ imaculata permāsit p̄uidēte dño & B. Petro ap̄lo op̄e ferēte, in futuꝛe manebit sine ulla hæreticorū insultatione, atq̄ prima & immobilis oī tpe psistet. Hic nō p̄t itelligi qlibet Papa cū suo collegio Card. Illi. n. sūt sapi⁹ maculati deceptiōe praua & peccato, ut tpe Ioānis Papæ Anglicæ m̄feris, q̄ Hagna dicebat. Quō ergo illa Roma. ecclesia illa Agnes Ioān. Papa cum collegio semp̄ imaculata permāsit, q̄ peperit. Et par est ratio de aliis Papis,

Salsum

qui fuerunt hæretici, & propter multiples enormitates depositi.
E Cum ergo iuxta Decreta, Romana ecclesia habet primatum & dignitatē quo ad Deum super oēs alias, patet, q̄ illa est totalis ecclesia militans, quā Deus plus diligit q̄ aliquā eius partē. Et sic manifeste sequit̄ ex fide, q̄ non illud collegiū, sed mater tota in oī gente & lingua dispersa sit illa sancta R. o. ecclesia, de qua Iura loquūtur cum sanctis Doctoribus. Vnde ad imprimendū nobis istam sententiā per beatos August. & Ambrosium, ipsi ecclesiæ ordinatus est iste cantus. Te per orbē terrarum sancta confiteſ ecclesia. Et in Canone missæ primo & principaliter offerimus pro sancta Ecclesia catholica, ut De⁹ dignet̄ pacificare, custodire & adunare eam toto orbe terrarum. Vnde non dubium orat̄ pro principalissima ecclesia militante, quā suppono esse R. o. ecclesiā. Veruntū inter partes eius in cōparatione maioritatis Papa & suum collegiū sunt pars p̄cipua dignitate, dum tñ sequant̄ Christū propinquius, & deferendo fastum & ambitionē primatus, seruiāt matri suæ efficaci⁹ atq̄ humiliter. Nā faciendo oppositū, uertunt̄ in desolatiōis idolū, & in collegiū cōtrariū humili collegio apostolorū & dñi I E S V Chri.

F Notandum aut̄ est, q̄ ecclesia Romana proprie dicebat̄ cōgregatio Christi fidelium, existentium sub obedientia Romani Episcopi Sicut Antiochena ecclesia dicebat̄ cōgregatio Chriſt fidelium sub Antiocheno ep̄o. Et sic de Alexandrina & de Cōstantinopolitana. Et illo modo Petr⁹ Christi Apostolus Romanus episcopus uocat ecclesiam pri. Petri ultimo dicēs, Chriſt fidelib⁹ Ponti, Galathia, Capadocia, Asia & Bithynia, Salutat uos ecclesia q̄ in Babylone collecta est. Ecce ibi Ecclesia sumit̄ pro Chriſt fidelibus qui erant Romæ cum B. Petro. Vnde & Apostolus illo modo uocauit particulares ecclesias, ut scribens ex Corintho Romanis cap. ult. dicit. Salutāt uos oēs ecclesiæ Chri. Et post. Saluto uos ego tertius q̄ scripsi epistolā in dño. Salutāt uos Gaius hospes me⁹ & uniuersa ecclesia. Ibi, uniuersa ecclesia, capit̄ pro oibus Chriſt fidelibus, qui in Corintho cum Paulo militabant. Item pri. Corinth. pri. Ecclesiæ dei q̄ est Corinthi sanctificatis in Christo Iesu. Et pri. ad Tessalo. pri. dicit. Paulus & Syllanus & Timotheus ecclesiæ Tessalonicensium. Et

ECCLESIA CAPVT VII.

sæpe alibi. Sic proprie uocantur particulares ecclesie, quæ singulae sunt partes uniuersalis ecclesie, quæ est ecclesia IESV Christi. Cœpit autem ecclesia Christiana ortum a Iudæa, & prima uocabatur ecclesia Hierosolymitana. Vnde Actuũ viii. dicitur. Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia quæ erat Hierosolymis, & oēs dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ propter Apostolos. Secunda ecclesia fuit Antiochena, in qua Petrus apostolus resedit, & ibi primũ innotuit illud nomen, Christianus. Vnde fideles primũ uocabantur discipuli & fratres, postea uocati sunt Christiani. Nam legitur Act. xi. Fuerunt autem apostoli & fratres qui erant in Iudæa. Et in fine capituli habetur, quod Barnabas adduxit Paulũ Antiochiã, & annum totum conuersati sunt in ecclesia, & docuerunt turbam multã, ita ut cognouerunt primũ Antiochiæ discipuli, Christiani. Secundo modo sumitur ecclesia Ro. pro qualicumque Papa, cum Cardinalibus qualibuscumque, ubicumque habitauerint, male uel bene conuersando. Et tertio sumitur pro Papa, sed isti duo modi a scholaribus sunt extorti. Non enim est bona causa uocare matrem nostram Romanã ecclesiam, propter fastum, aut Imperatoris complacentiam dotantis ecclesiam, nec propter extollentiam Papæ pompantis de parte imperii ex suo primatu siue dominio. Nec tertio ut credatur, quod ad ipsum oportet omnem Christianum recurrere, & de necessitate salutis, ipsum capitalem recognoscere, & patrem sanctissimum, sed propter causas alias. Cum enim Ro. ecclesia sit terminus institutus propter foundationem in scriptura sacra, satis est habere rationem probabilem. Viguit enim sancta ecclesia Christi primo in Ierusalem tempore uisionis Apostolorum cum Christo habitantium, & post in Antiochia, & post in Roma tempore predicationis & passionis Petri & Pauli. Et sic intelligitur dictum Saluatoris Matth. xii. Profecto peruenit in uos regnum Dei. Et illud Lucae xvii. Regnum dei intra uos est, ubicumque enim fuerit corpus, illic congregabitur & agla. Quãuis enim ecclesia christiana cepit a Iudæa, & caput ecclesie Christus fuit martyrizatus in Hierusalẽ, tamen rationabiliter uocata est ecclesia Christi secundum quandam preminentiam Ro. ecclesie, propter tria. Primo, quia Christus sciuit gentes sub Romano Imperio loco Iudæorum infideliter discredentium inferendas, si cut dicit

Vide quã
tum dede
rit Roma
næ eccle
siæ autor
G

Apostolus Ro. ix. Secunda causa est, quia maior multitudo martyrum ibi triumphauit q̄ in alia ciuitate. Sic em̄ ubi homo nascit̄ ex utero & gloriose triumphat, nomen abinde contrahit. Cum ergo ecclesia sancta secundū multas partes suas in Roma nascebat, aggregata ex utero Synagogæ, & ibi triumphauit crescens in gētib⁹ ideo fuit consonū, q̄ caperet nomen a ciuitate metropoli gētium, q̄ est Roma. Vñ d. xxii. Sacrosancta dicit̄, q̄ Petrus & Paulus uno die eodemq; tempore sanctā Ro. ecclesiā consecrauerint, atq; aliis urbibus oībus uniuerso mundo tam sua p̄sentia q̄ uenerando triumpho p̄tulerunt. Tertia causa est, ut notescat, q̄ non locus siue antiquitas, sed fides formata fundat ecclesiā Christi. Nam quo ad personā & quo ad tēpus, prius fuit ecclesia Christi in sedib⁹ prioribus. Et ad istum sensum dicit̄ secundi Machab. v. Non propter locum gentē, sed propter gentē locum Dñs elegit. Et hinc credo derelictum licere uocare Christi ecclesiā noīe cuiuscunq; loci, quā fideles iusti inhabitant. Sicut Ch̄s uocat̄ Nazarenus p̄pter conceptionē ei⁹ q̄ facta est in Nazareth, & p̄t uocari Bethleemita p̄pter natiuitatē, & Capharnumita propter miraculorū operationē, q̄ in Capharnaū patrauit, & Hierosolymita propter gloriosissimā passionē. Ex iam dictis patet, quid sit dicendū ad dubiū motū in principio huius capituli. Cōcedi em̄ debet, q̄ Ro. ecclesia est sancta mater ecclesia catholica sponsa Christi. Ad argumentū in oppositū quo arguitur Ro. ecclesia est ecclesia, cuius caput est Papa, & Cardinales corp⁹, dicit̄ cōcedendo, capiendo secundo modo ecclesiā, scilicet pro qua licūq; Papa, cū Cardinalib⁹ quibuscūq; ubicūq; habitauerint. Sed negat̄, q̄ illa ecclesia sit sancta ecclesia catholica & Apostolica. Et sic concessa utraq; parte argumenti negat̄ cōsequētia. Et si dicit̄, Pono q̄ Papa sit sanctus cum oībus duodecim Cardinalibus sibi cōiuentibus. Quo posito & admissō tanq̄ summe possibili, sequit̄ q̄ ipse Papa cum Cardinalib. sit sancta ecclesia catholica & apostolica. Hic negat̄ consequētia, sed bene sequit̄, q̄ Papa sanctus cū sanctis Cardinalibus sunt sancta ecclesia, q̄ est pars sanctæ ecclesiæ catholice & apostolice, unde fides est firma Christi fidelib⁹ de prima, & non de secunda. De prima em̄ uerificat̄ illud Christi uerbū,

ECCLESIA CAPVT VIII.

Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. De secunda uero est incertum mihi & cuilibet uiatori, nisi reuelatio diuina aliquem illustraret. Vnde nec Papa est caput, nec Cardinales corp⁹ totum sanctæ uniuersalis ecclesiæ catholicæ. Nam solum Christus est caput illius ecclesiæ, & sui prædestinati sunt corpus, & quilibet membrum. Quia una est persona cum Christo IESU ipsa sponsa.

CAPVT OCTAVVM

QUANTVM ad secundum scilicet Fidem, quæ tangitur ibi, Tu es Christus filius dei uiui. Notandum, quod fides nunc sumitur **A** pro actu credendi quo credis. Nunc pro habitu credendi per quem creditur, & nunc pro ueritate quæ credis, ut docet Augustinus xiiii. de Trinitate. Secundo notandum, quod alia est fides quæ est credulitas fidelis hominis explicita. Et alia est fides implicita, ut catholicus habens habitum fidei infusum uel acquisitum explicite, credit ecclesiam catholicam in comuni, & in illa fide comuni credit implicite quodcumque singulariter contentum sub sancta matre ecclesia. Similiter credendo quicquid uoluit Christus de se credi, & non credendo de Christo quod uoluit non de se credi, in hoc credit omnem articulum siue affirmatiuum siue negatiuum de Christo credibilem. Et illam fidem implicite habuit Petrus, dum expresse confitebatur Christum esse uerum Deum & uerum hominem, dicens. Tu es Christus filius Dei uiui. Et tamen ipse Petrus contradixit explicite Christo & suo Euangelio, cum dicente Christo. Omnes uos scandalum patiemini in me ista nocte, ipse discredens dixit. Et si omnes scandalisati fuerint in te, ego nunquam scandalisabor. Sic etiam multi fideles in comuni implicite credunt omnem scripturæ ueritatem, & dum proponitur eis ignota ueritas querunt si illa ponitur in scriptura sacra, quo osteso, statim concedunt ad sensum quem spiritus sanctus flagitat. Vnde quicumque habuerit fidem caritate formatam **B** in comuni, sufficit cum uirtute perseuerantiæ ad salutem. Deus enim qui dedit primam fidem, dabit militi suo clariorem, nisi ponat obicem. Non enim exigit deus, ut omnes filii sui sint continue pro uiatione sua in actu cogitandi particulari, de qualibet fidei particula, sed satis est quod postposita desidia habeat fidem in habitu formatam.

I O H A N N I S H V S S I T Æ D E

Vbi sciendum, q̄ duplex est fides. Vna informis, cum credunt dæ-
 mones & cōtremiscunt. Alia est fides charitate formata. Ista cum
 perseuerantia saluat, sed non prima. Vnde quo ad secundam dicit
 Ioan̄. iiii. Qui credit in filiū dei habet uitā æternā. Et Petro habēti
 & confitenti illā fidem dixit Saluator. Beatus es Simon Bariona.
 Et illa fides est fundamentū aliarum uirtutū, in quibus Christi Ec-
 clesia conuersa. Item notandū, ex quo fides est de non apparen-
 tib⁹ ad sensum, sed de occultis, & occulta difficile est credere, ideo
 ut aliquid uere credat, sunt duo fidei necessaria. Primū est ueritas
 q̄ mentem illuminat. Secundū, auctoritas, q̄ animā firmat. Ex isto
 habet una proprietas fidei, q̄ ipsa est solum de ueritate, exclusa fal-
 sitate, quam ueritatē fidelis debet usq; ad mortem defendere. Secū-
 da pprietas fidei est, q̄ citra demonstrationē & specialem noticiā
 fidelibus sit obscura, cum illud quod uidemus ad oculū non dici-
 mur credere. Et sancti in patria qui clare uidēt articulos, quos nos
 obscure cognoscimus, non dicunt ipsos credere, sed uidere. Sed lo-
 ro fidei habent claram uisionē, & loco spei habent perpetuā fruiti-
 onem. Tertia proprietas fidei est, q̄ est fundamentū uiatori ueniē-
 di ad quietam habitationē credendorū. Ideo dicit Apost. ad Heb.
 xi. q̄ fides est substantia, id est fundamentū sperandarum rerū ar-
 gumētum non apparentiū, scilicet ad sensum. Nam speramus no-
 stram beatitudinem, & credimus, sed non uidemus illam oculis
 carnalibus. Et quia sine fide impossibile est placere deo. ad Hebr.
 xi. Ideo oportet, q̄ oīs saluandus primo oīm sit fidelis. Fidelis autē
 est, qui habet fidem a Deo infusam, sine aliqua trepidatiōe sibi cō-
 traria, q̄ sit suæ fidei commixta. Omnes autē criminosi secundum
 p̄sentem iniusticiā sunt infideles, cum impossibile est quenq; pecca-
 re mortaliter, nisi de quāto in fide deficit. Quia si p̄nam infligē-
 dam sic peccantibus cogitaret & plene crederet, & haberet fidē di-
 uinæ noticiæ quō clare cognoscit oīa, & adest p̄sens tunc peccanti-
 bus, non tunc indubie sic peccaret. Potest autē aliquis tripliciter
 in fide deficere. Primo modo in infirmitate, & illo modo deficit q̄
 in credendo titubat, & non usq; ad mortē pro defensione fidei per-
 seuerat. Secundo modo in fide deficit, quia multa credenda firmi

Quid
fides

C

D

ter credit, & in multis credendis tanquā in foraminibus uacuis in fide deficit, & sic habet scutum fidei foraminosum. Tertio modo, in fide deficit aliquis in applicatione illius scuti. Et hoc isto modo, q̄ habet firmum habitū credendorū, ab actu tñ operis meritorii propter uitam inordinatā deficit. Vnde ad Titum pri. de illis dicitur Confitentē se nosse deum, factis autē negant. Quicumq; ergo aliquo istorum modorū in fide deficit, ille caret fidei firmitate. Et pensandum, q̄ Fides differt a spe. Primo in hoc, q̄ Spes est solū de futuro p̄mio obtinendo. Fides autē est de p̄terito, ut de illo quod de⁹ creauit mūdum, q̄ Christus incarnatus est, & sic de aliis. De p̄senti, ut de illo, q̄ deus est, q̄ sancti sunt in patria, q̄ Christus sedet ad dexteram patris. De futuro, ut de illo, q̄ Christus ueniet ad iudicandū, q̄ oēs qui nondum resurrexerunt in die iudicii resurgent, et q̄ de⁹ in beatitudine p̄miabit finaliter oēs sanctos, qui in gratia finiēt uitam istam. Secundo, spes nō attingit ad fidei noticiā de illo quod sperat, sed quietat in actu quodam medio, inter dubietatē & credulitatem, Vnde multa sunt proponenda fidelibus, q̄ semota distinctione nec debent dubitare, concedere uel negare, sed sperare. Vt si mihi proponit, Tu saluaberis, nec debeo concedere, quia nescio si est uerum. nec debeo negare, quia nescio si est falsum. nec debeo dubitare, sed sperare. Tertio in hoc, q̄ spes est solum de bono p̄nte possibili sic sperati, fides autē est tam de malo q̄ de bono. Nam credimus remissionē peccatorum, q̄ ualde est bona oībus saluādis, & credimus q̄ peccatum blasphemix non remittetur, neq; in seculo neq; in futuro. Et quia credere est actus fidei, qui est fidere, ideo scito, q̄ credere, quod homini est ad beatitudinē necessarium, est ueritati tanq̄ a Deo dicta, sine hæsitatione adherere firmiter. Pro qua ueritate ratione certitudinis debet homo mortis periculo exponere uitam suam. Et isto modo tenet quilibet Christianus credere explicite uel implicite oēm ueritatem quam sanctus Spiritus posuit in scriptura. Et isto modo non tenet homo dictis sanctorū præter scripturā, nec Bullis Papalibus credere, nisi quod dixerint ex scriptura, uel quod fundaret implicite in scriptura. Sed potest opinatiue homo credere Bullis, quia tam Papa q̄ sua Curia pōt falli pro-

E

F

Quaten⁹
credendū
verbo ho
minis

I O H A N N I S H V S S I T Æ D E

pter ignoratiam ueritatis. De illa eñ uerificat̃ q̃ fallit & fallit̃. Fālit Papam lucrū, & fallit̃ propter ignorantia. Quomodo aut̃ debet credi literis principum, instrumentis Notariorū & narrationibus hoīm docet experientia, q̃ est rerum Magistra. Ipsa eñ edocet q̃ hęc tria saepe fallunt. Aliter ergo credit̃ Deo, qui nec falli nec fallere repotest. Aliter Papæ, qui falli & fallere potest, & sic aliter scripturæ sacræ, & aliter Bullæ humanit̃ excogitatæ. Nā scripturæ sacræ nec licet discredere, nec licet contradicere, Sed Bullis aliqñ licet & discredere & contradicere, dum uel indignos commendant, uel p̃ficiunt, uel auaritiā sapiunt, uel iniustos magnificant, & innocētes deprimunt, uel mandatis dei uel cōfiliis implicite cōtradiciunt. Ex iam dictis patet, q̃ fides est fundamētū ecclesiæ, quo fundat̃ & adificatur in petra Christi I E S V, quia illa qua confitẽ ecclesia, q̃ Christus est filius dei uiui. Nam Petrus pro omnibus fidelibus dixit. Tu es Christus filius dei uiui. Hęc est, inquit Iohannes pri. Ioannis v. uictoria q̃ uincit mundū fides nostra. Qui est aut̃ qui uincit mundum, nisi qui credit qm̃ I E S V S est filius Dei.

Finis Capitis Octaui.

C A P V T N O N V M

FVNDAMENTVM quod erat tertium in proposito, tangebatur ibi, Super hanc petra ædificabo ecclesiam meam. Et quia isto Christi dicto maxime utunt̃ Papæ in suis dictis, uolētes deducere, q̃ ipsi sint petra, uel fundamentum super quo stat Ecclesia, sicut in Petro cui dictum est. Tu es Petrus. Ideo pro intelligētia uerbi dñi est notandū, q̃ fundamentū ecclesiæ a quo fundatur tangit̃ ibi, ædificabo, & fundamentum in quo fundat̃, tangitur ibi, Super hanc petram, & fundamentum quo fundat̃ ecclesia, tangit̃ ibi, Tu es Chr̃s filius Dei uiui. Fundamentū a quo primo & in quo primo fūdat̃ sancta Ecclesia catholica est Christus I E S V S, & fundamentum quo fundatur, est fides, quæ per dilectionem operatur, quam Petrus proposuit dicens. Tu es Christus filius Dei uiui. Chri

Funda
mentum

stus ergo fundamētum ecclesiae, qui dicit Iohannis xv. Sine me ni-
 hil potestis facere. Sine me primo & principalissimo fundamento.
 Fundat autem **CHRISTVS** & ædificat suam ecclesiam super
 se petram, dum disponit eam ut audiat & faciat sermones suos,
 tunc enim portæ inferi non prævalent aduersus eam. Vnde Lucæ
 sexto dicit Christus. Omnis qui uenit ad me, & audit sermones
 meos, & facit eos, ostendam uobis cui similis est. Similis est ho-
 mini ædificanti domum in altum, & posuit fundamentum supra
 petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui
 illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat supra pe-
 tram. Et istud fundamentum ostendit Apostolus Paulus prima
 Corinthiorum tertio, dicens. Fundamentum aliud nemo potest
 ponere præter id quod positum est, quod est Christus **IESVS**. Et
 prima Corinthiorum decimo dicit. Petra autem erat Christus. In
 isto ergo fundamento, & in ista petra, & ab ista petra fundata est
 sancta ecclesia, quia dicit. Super hanc petram ædificabo ecclesi-
 am meam. Et supra fundamentum hoc ædificauerunt Apostoli
 ecclesiam **CHRISTI**. Nam non ad se, sed ad Christum uoca-
 bant populum, qui est primum necessarium & efficacissimum
 fundamentum. Ideo dicit Apostolus Fundamentum aliud nemo
 potest ponere. Vnde ipse Apostolus uidens circa fundamentum
 errare Corinthios, prima Corinthiorum primo, reprobat eos di-
 cens. Vnusquisq; uestrum dicit, Ego quidem sum Pauli, ego autē
 Apollo, ego uero Cephe, ego autem Christi. Diuisus ergo est Chri-
 stus? Nunquid Paulus pro uobis crucifixus est, aut in nomine Pau-
 li baptizati estis? Quasi dicat, non. Igitur neq; Petrus neq; Pau-
 lus, neq; alius aliquis citra **CHRISTVM** est principale funda-
 mentum, uel caput Ecclesiae, ideo subsequenter prima Corinthio-
 rum tertio dicit sanctus Apostolus. Quid igitur Apollo? Quid ue-
 ro Paulus? ministri eius sunt cui credidistis, & unicuiq; sicut domi-
 nus dedit ministrare Ecclesiae. Ego, inquit, plantaui, scilicet per
 prædicationem, Apollo rigauit scilicet per baptismationem, sed de
 us incrementum dedit scilicet per fidei, spei & caritatis foundationē.

B

degit in malis amando, & sequendo Christum, liberaf a malis, magis aut sequit in eis qui certant pro ueritate usq; ad mortem. Hac per totum Augustinus docens cum Apostolo concorditer, q; solus Christus est fundamentū & petra, super quo fundat ecclesia. Ad qd' **D** uocat Petrus Apostolus pri. Petri ii. dicens. Ad quem accedētes lapidem uiuum ab hoībus quidem reprobātū, a deo aut electum & honorificatū, & ipsi tanq; lapides uiui superædificamini in domos spirituales sacrificium sanctū offerre spirituales hostias acceptabiles deo, per **IESVM** Christum. Propter quod continet scriptura, **Ecce ponam in Sion lapidem summum angulārē, electum, p̄ciosū & qui crediderit in eum non confundet, uobis igit honor credentibus, non credentibus aut lapis, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis & petra scandali, his qui offendunt uerbo, nec credunt in quo repositi sunt. Et Paul⁹ ad Ro. ix. dicit. Israel non sectando legem iusticiæ, in legem iusticiæ non peruenit, quare, quia non ex fide, sed ex operibus, Offenderunt em̄ in lapidem offensionis, sicut scriptum est. Ecce pono in Siō lapidem offensionis, & petram scādali, & oīs qui crediderit in eum non confundet. Ecce quō isti duo Romani apostoli & episcopi Petrus & Paulus ipsum dñm **IESVM** Christum ex scriptura pbant esse lapidē, & petram fundamentālē. Nam **Esaia** xxviii. dicit dñs. **Ecce ego mittam in fundamentū Sion lapidem angularem, probatum, p̄ciosum, in fundamento fundatū. Et in Psal. Lapidem quem reprobauerūt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Ipse ergo Christus est fundamentū Apostolorū, & totius ecclesiæ, in quo ip̄a construit. Vnde Apost. ad Ephes. ii. dicit. Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorū, & domestici dei, superædificati supra fundamentū Apostolorū & prophetarū ipso summo angulari lapide **Christo IESV**, in quo oīs ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in dño. Vbi dicit **S. Remigius**. Fundamentum Apostolorū & prophetarū, oīm q; fideiū Christus est, quia in fide illius sunt stabiliti & fundati. Sicut ipse dixit. Super hanc petram. i. super me ædificabo ecclesiam meam, quæ constat ex angelis & hominibus iustis. Oīs em̄ qui fidem Christi habet, super ipsum funda****

tus est, ipso summo angulari lapide Christo I E S V, quò Christus est fundamentum & summus lapis, per hoc, quia ab ipso incipit fides, & in ipso, & ab ipso perficitur atq; completur ipsa fides, ideo omnes electi in ipso sunt fundati. Hæc Remigius, Haymo. Ex his patet, qd solus Christus est fundamentum præcipuum ecclesiæ, & ad tantum pensavit Apostolus illud fundamentum, quod nihil ausus fuit loqui, nisi quod esset in illo fundatum. Vnde ad Ro. xv. dicit. Non enim audeo aliquid loqui eorum, quod per me non effecit Christus, in obedientia dei, in uerbo, & in factis, & in uirtute signorum & prodigiis in uirtute Spiritus sancti. Sic autem hoc prædicauit euangeliū, non ubi nominatus est Christus, sicut alienum fundamentum ædificare. Ecce iste Apostolus, qui fuit uas electionis, dicit se non audeo aliquid loqui, nisi quod Christus per eum loqueretur, quia alias non super Christo fundamento efficacissimo fundaret uel ædificaret, si quid diceret, præciperet uel faceret, quod non haberet in I E S V Christo fundamentum. Ex quo patet, qd non Petrus, sed petra Christus designat, in Christi euangelio, dum dicit Christus. Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Sed obiicit per Ambrosium dist. L. ubi dicit. Fidelior factus est Petrus, postquam fidem se perdidisse defleuit, atq; ideo maiorem gratiam reperit quam amisit, tanquam bonus enim pastor tuendum gregem accepit, ut qui sibi infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & qui se interrogationis tentatione mutauerat, ceteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis ecclesiarum petra dicitur, sicut ait dominus. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Petra enim dicitur, eo quod primus imitationis fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christi compagem moleque contineat. Hæc Ambrosius, ostendens quod Petrus dicitur petra, hic dico, quod Augustini expositio præstantissimi expositoris scripturæ uideatur esse, & est efficacior, quia fundata in scriptura expressa, quæ dicit Christum esse petram, & lapidem angularem, & efficacissimum fundamentum, nusquam autem legitur in scriptura expresse, quod Petrus est petra, nec Christus, qui leuiter dicere potuit, dixit. Tu es petra, & super te petram ædificabo ecclesiam meam. Sed dixit. Tu es Pe

trus id est confessor uerae petrae. Et super hanc petram quam tu confessus es, aedificabo ecclesiam meam. Aedificat autem super se Christus ecclesiam fide, spe, & charitate. Vnde credimus & speramus in Christo, & non in Petro, & charitatem maiorem uel dilectionem habere debemus ad Christum, quam ad Petrum. Sic enim patres ueteris Testamenti non credebant, nec sperabant in Petrum futurum, sed in petram. Sic nec sancti Noui Testamenti credunt uel sperant in Petrum, sed in Christum, qui est fides & spes nostra obiectiue. Cōcedi tamen debet, quod Apostoli sunt fundamenta ecclesiae, sed non eo modo quo CHRISTVS est fundamentum. Vnde ipse est fundamentum fundamentorum, sicut est & sanctus sanctorum. Vnde beatus Augustinus super illo Psalmo, Fundamenta eius in montibus sanctis, ostendens, quod ciuitatis nouae Hierusalem, ciuitatis Sion, fundamentum principalissimum est CHRISTVS & lapis angularis, & montes prophetae & Apostoli, in quibus sunt fundamenta Ecclesiae, dicit. Noueritis, quia fundamentum Christus est & primum, & maximum. Fundamentum, inquit **F** Apostolus, aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus IESVS. Quomodo ergo fundamenta Prophetarum & Apostoli, & quomodo fundamentum Christus IESVS, quo ulterius nihil est, quomodo putamus. Nam quemadmodum aperte dicitur Sanctus Sanctorum, sic figurate Fundamentum Fundamentorum. Ergo sacramenta cogites, Christus Sanctus Sanctorum. Si gregem subditum cogites, Christus Pastor pastorum. Si fabricam cogites, Christus Fundamentum fundamentorum. Et postea ostendens causam quare Prophetarum & Apostoli dicuntur fundamenta fabricae ciuitatis Hierusalem. Quare sunt fundamenta Prophetarum & Apostoli? quia eorum autoritas portat infirmitatem nostram. Quare sunt portae? Quia per ipsos intramus, per CHRISTVM intramus, ipse est ianua. Et dicuntur duodecim portae Hierusalem, & una porta Christus, & duodecim portae Christus, quia in duodecim portis CHRISTVS. Hac Augustinus.

Et Glosa super illo uerbo Apocalyp. xxi. Murus ciuitatis habens fundamēta XII. dicit, id est prophetas, in quorum fide fundati sūt Apostoli, ex ipsis em̄ successit fides in Apostolos, eademq; p̄dicatio Apostolorū credulitatem habuit ex prophetis, qui idem dixerunt. Vel fundamēta accipiamus Apostolos, in quibus fundat̄ tota munio ecclesiae. Item ibidem. Fundamenta muri ciuitatis omni lapide p̄cioso ornata, & fundamentū primū iaspis. Dicit glosa, fundamenta .i. prophetae uel Apostoli in se ipsis ornati omni ḡne uirtutum. Ecce ex his patet, quō Christus est fundamentum ecclesiae, & quō Apostoli sunt fundamenta, Christus autoritate, qui ab ip̄o incipit, & in ip̄o finit̄, & per ipsum finit̄ cōstitutio ecclesiae. Prophetae uero & Apostoli sunt fundamēta, quia ipsorū autoritas portat infirmitatem nostram. Et illum modum intendit etiam Ambrosius in dicto suo dicens. Quod Petrus ideo petra dicit̄, q̄ primus imitatoribus fidei fundamenta posuerit, & tanq̄ saxū imobile scilicet a finali constantia, totius operis Christi compagem, molemq; contineat. Fundamenta uero quo fundat̄ Ecclesia in Christo est fides, quā Petrus confessus est, dicēs. Tu es Ch̄s filius dei uiui. Et de isto fundamento dicit Paulus pri. Corinth. iii. Secundū gratiam q̄ data est mihi, ut sapiens architectus fundamentū posui, scilicet fidē docens Christi. Et subdit. Alius aut̄ superaedificat, id est, supra fidē bona opera facit. Vnusquisq; aut̄ uideat quō superaedificet, scilicet uitam spiritualē in Christo. Nam subdit. Fundamentū em̄ aliud nemo potest ponere p̄ter id quod est positū, quod est Christus I E S V S. Si quis aut̄ superaedificat supra fundamentū hoc, aurum, id est doctrinā deitatis & caelestium. Argētum, id est doctrinā humanitatis & creaturarum. Lapides p̄ciosos. i. uirtutes animā & ei⁹ potentias exornantes. Ille sine dubio in Christo I E S V est fundatus. Superaedificarunt sic Apostoli, dum feruenter et clare doctrinam deitatis, humanitatis & uirtutū docentes, & in carne uiuentes, sanguine suo Christi ecclesiam plantauerunt. Quis aut̄ eorū plus superaedificauerit in Christo, & plātauerit ecclesiam in Christo, dum, dño p̄stante, ad patriam uenerimus, tūc sine dubio cognoscemus. Concedit̄ aut̄, q̄ Petrus a petra ecclesiae, quae est Christus, habuit hu-

militatē, paupertatem, fidei firmitatem, & conſequenter beatitatē.

Sed quod ex iſto uerbo Euangelii. Super hęc petram ædificabo eccleſiã meam, Chriſtus intenderit ſuper perſonã Petri, ædificare totam eccleſiã militantē, fides euangelii cū expoſitiōe Auguſtini, & ratio cōtradiciunt. Nam ſuper Petrã q̄ eſt Chriſtus, a quo Petr⁹ accepit firmitatem, fuit Chriſtus ædificaturus ſuam eccleſiã, cum Chriſtus ſit caput & fundamentū totius eccleſiæ, ſed nō Petrus. Sed contra B. Dionyſius in lib. ſuo de Diuiniſ nōib⁹ cap. iii. uocat beatum Petrū uerticalē .i. capitalem ſeu Capitaneū. Et in libello quē ſcripſit de morte Apoſtolorum Petri & Pauli, ſic alloquit Titum. Cum ſepararēt ab inuicem, ducti ad loca ſupplicii, Paulus Petrum alloquit in hęc uerba. Pax tecum fundamentū eccleſiarū, & paſtor ouium & agnorū Chriſti. Item Auguſtinus in de quaſtionib⁹ ueteris & nouæ legiſ dicit, q̄ Petrus erat primus inter Apoſtoloſ. Itē xxiiii. q. pri. Rogamus. Marcellus Papa ſic loquit. Rogamus uoſ fratres, ut nō aliud doceatiſ, q̄ quod a B. Petro & a reliq⁹ Apoſtoliſ accepitiſ. Ipſe em̄ eſt caput totius eccleſiæ. Cui ait dñs. Tu eſ Petrus, & ſuper hanc pet. ædific. eccleſiã meam. Item diſt. xxi. c. In nouo. Anacletuſ papa dicit. In nouo Teſtamēto poſt Chriſtū dñm a Petro ſacerdotaliſ cœpit ordo, quia ipſi primo pōtificatuſ in eccleſiã Chriſti datus eſt, dicente dño ad eum. Tu eſ Petruſ, & ſuper hanc pet. ædifi. eccle. meam. Hic ergo ligandi ſoluendiq; ptātem primuſ accepit a dño, primuſq; ad fidem populū uirtute ſuæ p̄dicationiſ adduxit. Cateri uero Apoſtoli cum eodē pari conſortio honorem & ptātem acceperunt. Item cōiter dicit. Quod Petruſ fuit caput eccleſiæ, quia dicit Cephā, quod interptat caput. Suppoſitiſ dans ſcim⁹ in pri. ii. iii. & iiii. capituliſ. Quod unica eſt ſancta uniuerſaliſ eccleſiã, q̄ eſt oīſ p̄deſtinati ſaluandi, & q̄ ſolum Chriſt⁹ eſt caput illi⁹ eccleſiæ, ſicut ipſe ſoluſ eſt perſona in illa eccleſiã digniſſima, conferenſ ei & mēbrīſ ei⁹ motum & ſenſum in uitã gratiã, tunc manifeſtū eſt, q̄ Petruſ non fuit nec eſt caput ſanctæ eccleſiæ catholiçæ. Et dictum B. Dionyſii eſt uerum, q̄ Petruſ fuit capitaneuſ inter Apoſtoloſ & fuit fundamentum eccleſiarū, ut in proximo dictum eſt de Apoſtoliſ. Et dictū Auguſtini etiam eſt ue

ἰάκωβος
 καὶ πέτρος
 κορυφαῖα
 καὶ πρε-
 σβυτάτη
 θεολόγησ
 ἀκρότητα
 Obserua
 eum de
 Iacobo
 & Petro
 loqui.

Zephas

rum, q̄ Petrus fuit primus inter Apostolos, secundum aliquam p̄rogatiuam. Et dictum Marcelli uerū est, q̄ Petrus fuit Caput totius ecclesiæ, quam regebat doctrina & exemplo. Nō aut̄ fuit prima dignior matre Christi, nec æqualis Christo, nec rector angelorū, qui tunc erant triumphans ecclesia, constitutus. Vnde non est fide li multum simplici dubiū, q̄ Petrus non audet se asserere fore caput sanctæ ecclesiæ catholicæ, eo q̄ nec totam rexit, nec tm̄ dignitate p̄cessit, nec sponsus ipsius ecclesiæ catholicæ fuit. Ioannes Baptista quo secundum ueritatis testimoniū Matth. xi. Non surrexit maior inter natos mulierū, non se ausus est dicere sponsum ecclesiæ, sed amicum humiliter se esse conātetur. Vnde Iohañ. iii. discipulis zelantibus pro ipso & dicentibus. Rabi, qui erat tecum trans Iordanē, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & oēs ueniunt ad eum. Respondit Ioannes & dixit. Non potest hō accipere quicq̄, nisi fuerit ei datum de celo, ipsi uos testimoniū perhibetis, quia dixerim, non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum, qui habet sponsam sponsus est. Sufficit mihi quod sum amicus sponsi, stans & audiens cum gaudio uocem spōsi, qui dicit Iohañ. xv. Vos amici mei estis, si feceritis q̄ ego p̄cipio uobis. Et patet, quia nimis magna p̄sumptio & stulticia foret, hoīem p̄ter Christum se caput uel sponsum sanctæ ecclesiæ catholicæ appellare. Quare aut̄ Christus Petrum post se capitaneū & pastorem cōstituit, fuit p̄minentia uirtutum ad regendā ecclesiā. Aliter enī sapientia patris improuide eū constituisset ecclesiæ suæ episcopū. Et cum oēs uirtutes morales in ḡne sunt cōnexæ, patet q̄ Petr⁹ habuit quandam p̄minentiam in omni ḡne uirtutū. Tres aut̄ erant uirtutes in quibus Petrus p̄cellebat, fides, humilitas, & charitas. Fides, quam oportet esse fundamentū ecclesiæ, p̄cellebat primum in Petro, propter quod ordinauit Magister optim⁹ Matth. xvi. quod ad quæstionem quam quæsiuit de se ipso. Quē dicunt hoīes esse filiū hoīs. Petrus p̄ oībus respōdet. Tu es, inquit, filius dei uiui. Vbi confitef̄ humanitatem in Christo, quo significauit Christum esse Messīā patribus p̄missum. Et secunda pars confitef̄ Christū filium dei uiui naturalē, & sic confitef̄ Petrus Christū esse uerum deum, &

uocum hoïem, & inter oēs fidei articulos, iste est ad adificationem ecclesie pertinētior. Quia secundum B. Ioannē pri. Iohān. iiii. Dei filius uincit mundum. Quis est, inquit, qui uincit mundū, nisi qui credit qm̄ IESVS est filius dei. Nā hoc fundamento habito, quā tum credit, quod oīa q̄ fecit Christ⁹ uel docuit, sunt sine calumnia a tota ecclesia acceptāda. Ideo audiuit Petrus a dño. Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cælis. Et ex ista fide accepit Petrus onus p̄fecturæ ecclesie, Et ego dico, inquit Petra, quia tu es Petrus, & super hanc pet. ædifi. eccl. meam. Vnde propter hac Petri Vicarii & ecclesie Præpositi tenent p̄dicare fidem ecclesie. Vnde Lucæ xxii. ait Saluator Ego aut̄ rogauī pro te, ut non deficiat fides tua, & aliqñ conuersus cōfirma fratres tuos. Vnde orās pro fide sua exauditus est pro sua reuerentia, ad Hebr. Et secundo iniunxit sibi primatū officii dñs. Tibi dabo post mortem meā claues regni cælorū, id est ecclesie, quam fortificabo super ecclesiam malignantiū, dando tibi potētem ligandi atq; soluendi, ut nō superflue occupes claues ecclesie quas dedi tibi rōne cōfessiōis meritoria humanitatis & deitatis, qua a patre modo caelesti edoctus, dixisti. Tu es Chrs filius Dei uiui. Vñ rōne tā firmæ & p̄fundæ cōfessiōis Ioan. pri. uocat Cephā quod interpretat̄ Petrus. Vñ Hierony. perit⁹ linguæ dicit, q̄ cephas interpretat̄ petr⁹ uel firmitas, & syrū est, nō hebraū. Et ex isto patet solutio **K** ad ultimā obiectionē. Nō em̄ Cephas .i. caput interpretat̄ Euāgeliū **Zephas** & Hiero. sed cephas quod interpretat̄ petr⁹. Quātū ad scdām uirtutē q̄ est hūilitas, cū Petr⁹ audiuit a Magistro suo Matth. xi. Discite a me, q̄a mi. sum & hu. corde. Et eiusdē xx. Quicūq; uoluerit inter uos ma. fieri fit mi. ue. & qui uo. inter uos pri. esse, erit ue. ser. Et idē audiuit Matth. xxiii. Marci x. & Lucæ xxii. quō nō fuisset sic ultra alios quodāmodo hūilis, hñs quādā p̄rogatiuā a dño Chro Iesu. Vñ pbabiliter dī, q̄ Petrus q̄ fuit, & respōdit hūiliter, sicut humiliter se obtulit p̄ aliis ad ministeriū ecclesie faciendū. Nā Act. viii. miss⁹ ad Samariā ab Ap̄l̄strāsiit hūiliter cū Ioāne. Item Act. viii. uocat⁹ ad Ioppe trāsuiit hūiliter, & ibi per multos dies apud Simonē Coriariū morabat̄. Itē Act. x. uocat⁹ ab Cornelio de Iop-

pe ad Cæsariã tráfit hūiliter. Itē Act. xv. in Cócilio Apostolorū & ecclesiã, post suū sermonē Iacobo diffiniēte & dicente. Audite me Simó narrauit &c. Et sequit̃. Propter quod ego iudico nō inquietari eos q̃ ex gētibus cōuertunt̃ ad dñm. Item Act. ix. habet̃, quō Petr⁹ p̃tráfit uniuersos scilicet p̃dicando humiliter uerbū Dei. Itē correptus acute a Paulo ad Galat. xi. humiliter tolerauit. Om̃ia aut̃ ista exercuit non gratia mūdani honoris uel commodi, sed humiliter obediēter, & pro supportando honore legis Christi. Vnde in istis legibus maioritatem Petri Apostoli q̃ debet secundum humilitatem seruicij mensurari, ut patet ex diffinitiōe Magistri Lucae xiii & xvi. & Matth. xxiii. dicente. Qui se humiliat exaltabit̃. Quantū ad tertiam uirtutem q̃ est charitas patet, q̃ illam habuit quodam modo supra alios, ut patet ex feruore operū, q̃ oportet ex maiori dilectiōe procedere. Et confirmat̃ ex hoc, q̃ aliter Petrus foret nimis ingratus nisi Magistrum suum, tam singulariter eum diligentem, a magna blasphemia abstergentē, & super oues suas gratiose p̃ficiētem correspondenter magis diligeret. Et tertio confirmat̃ ex hoc, q̃ aliter Magister Iohañ. ult. impertinenter quæreret. Si mon Iohannis diligis me plus his, & statim cōmittit sibi oues suas ad pascendum. Sed ibi notādum foret, q̃ multiplex est ratio amādi Christum. Quidam enim plus aliis amant Christum, sed ratione diuinitatis, ut credis̃ de Iohanne Euangelista. Quidā nō plus amant Christum, secundum rōnem suæ humanitatis, ut credis̃ de Philippo. Et quidam secundū rōnem sui corporis, quod est Ecclesiã, & sic de multis aliis rōnibus, pro quib⁹ de quolibet sancto dicūt illud Ecclesiast. xliiii. uerificari. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Et patet Petri p̃fectio rōne fidei, humilitatis, charitatis, imo paupertatis & patientiã. Paupertatis. Nam Actū iii. dixit petenti elemosynam. Argentū & aurum non est mihi, quod aut̃ habeo, hoc tibi dō. Et quia audiuit a Magistro Lucae xxi. In patientia uestra possidebitis aīas uestras, uideť probabile, q̃ Petrus ex negatione Magistri ad patiendum martyriū extitit plus paratus, & p̃sertim, quia recognoscens infirmitatem suam, ex negatione Magistri, habuit recentius memoriam fragilitatis

ECCLESIA CAPVT IX.

propria, propter quam aliis condescendit humiliter, & paratior fuit pro negato Dño pati carceres usq; ad mortem. Nec dubium quin carceres Herodis in Ierusalem, & carceres Theophili in Antiochia, & carceres Neronis in Roma humiliter tolerauit. Si iam dictis uirtutū uis incedit uocatus Petri Vicarius, credimus q; sit uerus eius Vicarius, & p̄cipuus Pōtifex ecclesie, quam regit. Si uero uadit uis cōtrariis, tunc ē Antichristi nuncius, contrari⁹ Petro, & Dño IESV Christo. Vnde B. Bernardus li. iiii. ad Eugeniū ita scribit. Inter hæc tu Pastor procedis deauratus, tam multa circumdatus uarietate. Oues quid capiunt? si auderē dicere, dæmonū magis q̄ ouium pascua hæc sunt. Nō sic sanctificabat Petrus uel Paulus Iudebat. Et sequitur. Pastorem te populo aut nega aut exhibe. Non negabis ne cuius sedem tenes, te neges hæredē, Petrus hic est qui nesciē processisse, uel gemmis ornatus, uel sericis, non testus auro, uel uectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentib⁹ ministris, absq; his tñ credidit satis posse implere salutare mandatum. Si amas me, pasce oues meas, in his successisti non Petro, sed Constantino. Hæc Bernardus. Nouit iste sanctus quod Eugeni⁹ papa debuit esse Vicarius in paupertate & humilitate, nō in fastu sed in pastu ouium, sequens Petrum. Nam illius est homo uerus vicarius cuius uicem gerit, & a quo procuratoriā potestati legitime accipit. Sed nemo uere & Christo acceptabiliter gerit uicē Christi uel Petri, nisi sequat̄ eum in moribus, cum nulla alia est sequela pertinens, nec aliter nisi sub illa conditione recipit a Deo procuratoriam potestatem. Et ideo ad tale officiū Vicarii requirif, & morum conformitas, & intituentis authoritas, & huic Saluator commendans in cœna nouissima institutionē Sacramenti uenerabilis & discipulos constituens Vicarios ad hoc, ut sic facerent in suā cōmemorationem, dixit Iohañ. xiii. Exemplū dedi uobis, ut quēadmodum ego feci uobis, & uos similiter faciatis. Et Matth. xi. Qui fecerit & docuerit, hic magnus uocabif in regno cælorum. Vñ quo ad hoc dicit B. Hieronymus ad Heliodorū, & ponif in Decret. dist. xl. Nō est facile in loco Petri & Pauli sanctorū tenere cathedram regnantīū cum Christo, quia huic dicif. Non sanctorum filii sunt,

IOHANNIS HVSSITÆ DE

qui tenent loca sanctorum, sed qui exercēt opera eorum. Et B. Gregorius idem dicit. Non loca uel ordines, creatori nostro nos proximos faciunt, sed nos aut bona merita coniungunt, aut mala disiungūt. Item Chrysoſt. Multi sacerdotes, & pauci sacerdotes, multi nomine & pauci in opere, uidete ergo quomodo super cathedrā sedebitis, quia nō cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram, non locus sanctificat hoīem, sed homo locū. Non oīs sacerdos sanctus, sed oīs sanctus est sacerdos. Qui bene sederit super cathedrā honorem facit cathedræ, qui male sederit, iniuriā facit cathedræ. Ideoq; malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. Hæc ille. Item ibidem ex gestis Bonifacii martyris dicitur. Si papa suæ & fraternæ salutis negligēs, reprehendēs inutilis, remissus in operibus suis, & insuper taciturnus, quod magis officit sibi & ouibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cū ipso plagis multis in æternū uapulatuos. Nec est necessariū multos sanctos allegare, cū dicat Summus Pontifex sanctus sanctorum Iohañ. x. Oīnes quot quot uenerunt fures sunt & latrones. Et Matth. v. dicit discipulis. Vos estis sal terræ, quod si sal euauerit in quo salietur? Ad nihilū ualet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et Lucae xiiii. dicit. Bonum est sal, si autem euauerit in quo condiet, neq; in terram neq; in sterquiliniū utile est, sed foras mittetur. Et uolens istam sententiam piissimus Saluator & Magister optimis mentibus hominum imprimere, statim adiecit. Qui habet aures audiendi audiat. Videat ergo quilibet sacerdos, si bñ intrauit, mūdus existēs a crimine, cū syncera itētiōe ad honorem dei, ad profectum ecclesiæ, & si conuersatur digne, mundanos honores, & lucrū seculi paruipendēs, aliter enim est mēdax, Antichristus, & quanto in altiori officio, tanto maior Antichristus. Videat uiator humilis Christum qui dicit Iohannis xiiii. Ego sum uia, ueritas & uita.

Ecce habet uiam qui uult ire, quia Christus est uia. Quo uult ire, Christus est ueritas, & ubi uult manere, Christus est uita.

¶ Caput Decimum.

NVNC de potestate Christi, Vicariis ab ipso tradita est, dicendum, quæ ibi tangitur. Tibi dabo clauēs regni cælorum, id est potestatem ligandi soluediq; peccata, ait Augustinus super Iohannem quæstione ultima, cuius potestatis effectus ostenditur, cum subdit Christus. Et quodcūq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cælis. Et quia dicta potestas, est potestas spiritualis, ideo Notandum est, q̄ potestas spiritualis est potestas spiritus per se immediate ordinata, ut creatura rationalis secundum bona gratiæ dirigat. Est autem omnis homo spiritus, cum sit duarum naturarū utraq; ut loquitur Saluator Lucæ nono dicēs discipulis. Nescitis cuius spiritus estis. Et prima Iohannis quarto dicitur. Omnis spiritus qui soluit IESVM ex Deo non est, ibi spiritus est subtilis hæreticus, negās IESVM esse uerū Deum, & uerum hominem. Et patet, q̄ siue analogisetur potestas ad Deum & creaturas rationales, siue restringatur ad potestates hominum & angelorum, uerum est, q̄ omnis potestas spiritualis est potestas spiritus. Et quamuis homo nō det gratiam, ministrat tamen sacramenta, ut subditus secundum bona gratiæ dirigatur. Potestas autem corporalis quamuis sit propter bona gratiæ, tamen immediate est. ut creatura Dei ordinetur secundum bona naturalia uel fortuna. Et ita uidetur omnis homo habere duplicem potestatem, cum omnis homo debet habere potestatem super actus membrorum, & propterea habet potestatem uiandi in gratia. Ideo potestas spiritualis capit subdiuisionem multiplicem, cum aliqua sit Ordinis, & aliqua Communis. Potestas ordinis uocatur potestas spiritualis, quam habet Clericus ad ministrandum ecclesiæ Sacramenta, ut spiritualiter profit sibi & Laicis, ut est potestas conficiendi, absoluendi, & alia sacramentalia ministrandi. Nam potestas conficiendi ordinatur per se & immediate ut sacerdos conficiat, sicut habitus uirtutis moralis ordinatur propter actus habitib. meliores, & cū sacerdos ut digne conficiat dirigat, scdm bona græ, ideo patet descriptio supradicta.

I O H A N N I S H V S S I T Æ D E

Potestas autem Spiritualis, comunis est potestas, quam habet quilibet plebanus in exercendo opera spiritualia, in se & in aliis, de quibus meminit iste uersus. Doc. cōsul. castig. solare remirte fer ora. Nam quotquot receperunt Christum fide, dedit eis potestatem filios dei fieri, ut liceat eis dirigere se & fratres suos in uia patris sui Christi, & caritatiue corripiendo, ut patet Matth. xviii. Si peccauerit in te, inquit Christus, frater tuus, corripe eum intra te & ipsum. **B** Potestas secularis est duplex, scilicet Ciuilis & comunis. Ciuilis auctoritatiua solum dño ciuili competit. Sed ciuilis uicaria, conuenit officariis uel ministris. Potestas autem cōis Secularis est potestas, qua homo potest secundum bona naturæ & fortunæ dirigere se & suos, & ita sicut homo non potest esse integer sine ania & corpore, nec filius Dei adoptiuus sine bonis naturæ & gratiæ. Sic non stat uiatorē esse, nisi habeat tam secularē q̄ spirituales potestates comunem, q̄uis in infantibus & mortuis sit ligata. Spiritualis autem ubiq; est perfectior, & ipsa sacerdotalis potestas quo ad dignitatem excedit potestatem regalem, quia secundum Apostolum Hebr. vii. Maior est qui benedicit, & minor qui benedicitur. Vnde spiritualis potestas sacerdotalis excedit regiam in antiquitate, dignitate & utilitate. Antiquitate, quia iubente deo sacerdotium institutum est, ut patet Exodi xxviii. Postea per sacerdotium iubente deo instituta est regalis potestas, ut patet Deutero. xvii. & primi Reg. xii. In dignitate excedit ut dictum est, quia ut maior sacerdos benedicit & cōsecrat & ungit regem. Utilitas autem ex eo euidet maior, quia per se sufficit spiritualis potestas ad regendum populū, ut patet de Israele usq; ad tempora Saul, sine potestate regia salubriter administrato. Potestas igitur spiritualis cum sit de bonis optimis, & per se sufficientibus excedit potestatem terrenam, cum illa nihil ualet sine potestate spirituale principaliter regulante. Sed e contra, Spiritualis potest per se sufficere sine illa, & hinc est q̄ sacerdotes abutentes ipsa potestate tam alta per fastum uel per aliud crimen, profundius cum diabolo decidunt in gehennam per regulam B. Gregorii & aliorum sanctorū. Quanto status altior, tanto casus grauior. Et notandum, q̄ potestas dicit nunc absolute potentiam ad regulandum, & nunc dicit

aggregatiue potētiam talem, cum notificatione aut p̄mulgatiōe
 autentica. Et patet, q̄ non repugnat non esse potestātē nisi a Deo, **C**
 & tñ aliud a deo dare potestatem, hoc est p̄mulgatiōē autenticā
 in facie ecclesiæ, q̄ personā creata habeat a Deo hmōi potestatem
 Tale quidem aggregatū secundum partē dat̄ ab hoīe, sed non nisi
 Deus principaliter authorizet. Et ex isto potest ulterius concipi, q̄
 potestas non laxat̄, uel stringit̄, augmentat̄, uel diminuit̄, quo ad
 suam essentiā, sed quo ad executionē operis, quod ab ipsa procede
 ret, & hoc licet facere, sed non nisi adsit causa rationalis quo ad de
 um. Et illum sensum exponit Canon xxiiii. q. pri. Miramur. Aliud
 inquit, est potestas officii, aliud executio, & ut plurimū in Mona
 chis & aliis retinet̄ potestas officii, uelut in suspensis, quibus mini
 stratio interdicit̄, potentia non auferit̄. & ad cōformem sensum cō
 cedit̄, quod naturalis potestas q̄ est liberum arbitriū, potest nūc la
 xari per gratiam, & nunc restringi. Et sic soluunt̄ apparētes discor
 dia Doctorū, quorū aliqui, ut Anshelmus, dicunt, q̄ non potest per
 di uel augmentari, uel minui liberum arbitriū. Alii aut̄, ut Augus.
 in Enchiridio, dicūt, q̄ perdi potest liberū arbitrium per peccatū,
 & augeri per gratiam. Bene circa potestātē de collatiōe, subtrasti
 one uel restrictione, est in ecclesia magna lis, notū tñ est, q̄ qñ de⁹
 & ratio cogunt ad utilitatem ecclesiæ, ut sic fiat per hoīem, tūc, &
 aliter non, Deus dat uel subtrahit, uel restringit huius potestatem.
 Vnde cum Christus dicit Petro, Tibi dabo claues regni calorū, po **D**
 testatem ligandi solucndiq; peccata, in persona Petri dixit toti ec
 clesiæ militanti, non q̄ qualibet persona illius ecclesiæ indifferen
 ter habeat illas claues. Sed q̄ tota illa ecclesia secundū singulas ei⁹
 partes ad hoc habiles hēat illas claues. Illæ aut̄ claues non sunt ma
 teriales, sed spiritualis potestas & noticia scientiæ euangelicæ, & p
 pter istam potestatem & noticiā credit̄, q̄ Christus pluraliter no
 minat ipsas claues. Vnde Magister Sētētiarū in iiii. lib. dist. xviii.
 cap. ii. dicit. Claues dicit pluraliter, quia una nō sufficit. Claues istæ
 sunt discernendi scientia, & potentia iudicandi, qua dignos recipe
 re, indignos debet excludere a regno ecclesiasticus iudex. Et notā
 dum, q̄ licet sola Trinitas habet hmōi potestatem autēticā princi
 hh

palem, sola Christi humanitas habet potestatem hmōi subautenticam ab intrinseco principalem, cū Christus sit simul Deus & homo, tñ plati ecclesiæ habent sibi commissam potestatem instrumentalem, siue ministerialem, q̄ est potestas iudiciaria, consistens principaliter in duobus, scilicet In potestate arbitrarie cognoscendi, In potestate iudicialiter iudicandi, & prior istarum in foro pœnitentiæ, uocat̄ clavis conscientia, ratione dispositiua ad secundam principaliorem, cum nemo licite habeat potestatem diffinitiuę sententiandi, nisi prius habeat potestatem cognoscendi in causa quę dicit̄ arbitrarie sententiã. Vnde prima clavis non est actus uel habitus sciendi, sed potestas sic antecedenter cognoscēdi. Oñis ergo potestas ordinis sacerdotalis instrumentaliter aperiendi homini ostium, quod est Christus, uel claudendi a subdito dictū regnū, est clavis ecclesiæ data Petro, & aliis, ut patet Matth. xviii. ubi dicit saluator. Amen dico uobis, q̄cunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quęcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Et Iohañ. xx. Accipite spiritum sanctū, quorum remiseritis peccata, remittent̄ eius. & quorū retinueritis, retenta sunt eis. Et Matth. xvi. Petro & ecclesiæ in ipso dictū est. Quodcunq; ligaueris &c. Et ista uerba ex defectu intelligentiæ terrent multos Christianos, ut timeant seruiliter, & alii decipiunt̄ in eis, p̄sumentes de plenitudine potestatis. Ideo supponendū est primū, q̄ dictum Saluatoris est necessariū de uirtute sermonis, eo q̄ nō est possibile Sacerdotem quicq; soluere uel ligare, nisi illa solutio uel ligatio fit in cælis, nedū in cælesti corpore, quod cōtinet orbē sublunariū, & oia q̄ in illo sunt, sed in approbatione diuina & naturæ angelicæ q̄ sūt cæli. Vbi notandum, q̄ in aīa peccantis mortaliter sit culpa, & corripit̄ uel desinit esse gratia, propter quod peccans mortaliter obligat̄ debito dānatiōis æternæ, si nō pœniteat, in qua culpa perdurās a cōsortio uiantiū in gratia separaf. Potest aut̄ remedium habere pœnitentiã, qua culpa delet̄, gratia confer̄, uinculū damnationis rumpit̄, & hō ecclesiæ reunif. Ipsa aut̄ pœnitentia cōtritione, & cōfessione & satisfactione perficit̄. Contritio, q̄ est tristitia uel plen⁹ dolor de peccato cōmissō debet includere peccati displicentiã, tã cōmissi, q̄ quod possit cōmitti, & ista in necessitatis articulo suffi-

ceret homini ad saluandū. Vnde Saluator cognoscēs mētem adul-
 teræ esse in tristitia Iohañ. viii. iniunxit ei partē secundā dicēs. Va-
 de & amplius noli peccare, & hinc sancti Augustinus, Ambrosi⁹ &
 Gregorius dicunt cōcorditer, q̄ Pœnitere est mala cōmissa deplā-
 gere, & deplangenda nolle cōmittere. Secūdo notandū, q̄ ad iustifi-
 cationē impii requirit̄ infinita potētia, qua Deus animā a macula
 purgat, & gratiā p̄stat. Secūdo requirit̄ Dei misericordia, qua offen-
 sam suæ maiestatis & pœnā aternā pro debito si nō pœniteret re-
 laxat, & hinc orat frequēter sic ecclesia. Oīpotens & misericors de-
 us, ubi insinuat, infinitā Dei potentiā & misericordiā. Quod autē re-
 quirit̄ infinita potētia ad iustificationē impii, patet, quia secūdum
 August. Facili⁹ est mundū creare q̄ impiiū iustificare, sed primū re-
 quirit̄ potentiā infinitā, ergo & secūdū, & ratio est, quia in iustifi-
 cationē impii requirit̄ datio Spūs sancti actiua, q̄ nō pōt cōpetere nisi
 Deo, ut pbat August. in multis locis, ut posui in dicto de Indulgen-
 tiis. Et Magister sententiarū li. i. dist. xiiii. ex dictis Augustini con-
 cludit. Non ergo hoīes q̄tūcūq; sancti possunt dare Spiritū sanctū. **F**
 Et par est ratio de actiua remissioē peccatorū. Vñ singulariter di-
 xit Baptista de Christo Iohañ. pri. Ecce agnus dei, ecce qui tollit
 peccata mūdi. Super quo dicit August. super Ioañ. Omilia iiii. Ne-
 mo sibi arroget & dicat, q̄ ipse auferat peccata mūdi. Iā attendite
 cōtra quos superbos intēdebat digitū Ioānes, nondū erāt haretici
 & iā ostēdeban̄, cōtra illos clamabat a fluuio. Vñ sape iposuerunt
 Iudai Christo blasphemiā ex hoc, q̄ aestimantes ipsum esse purum
 hoīem, sed hoc false, dicebāt ipsum nō posse simpliciter peccata di-
 mittere, q̄a nō dimittit̄ peccatū simpliciter, nisi ex hoc, q̄ offensa
 indeū laxat. Sed quis dimittit̄ iniuriā nisi uel factā sibi uel suo sub-
 dito? De⁹ em̄ dādo ptātem hmōi prius dimitteret suā iniuriā, añq̄
 Vicarius suus dimitteret. Vñ quo ad hoc dicit Ambros. Ille sol⁹ di-
 mittit peccata, qui pro nobis sol⁹ mortuus est, idē Verbū dei dimit-
 tit peccata, Sacerdos ē iudex, sacerdos quidē officiū suū exhibet, &
 nullius potestatis uia exercet, de Pœn. dist. i. Verbū dei. Ad idē est
 Hieronymus, quē adducit Magister Sētentiarū ubi s̄. & Gregor. i.
 quaest. i. Paulus. Et par est ratio de retētionē peccatorū & ligatiōe.

Vñ Magister li.iiii. dist. xviii. cap. iiii. ex adductis autoritatibus & rōnibus cōcludit sic. Solus igit̃ deus hoīem intus mūdāt a macula peccati, & a debito pōenæ æternæ, & post sic epilogat. His aliisq; pluribus testimoniis docetur Deū solū per se peccata dimittere, & sic dimittit quibusdam, ita aliorum quorundam peccata retinet. Sed dicet aliquis, si solus Deus potest peccata dimittere uel retinere, ad qd ergo dixit Apostolis & eorum Vicariis, Quæcūq; solueritis &c. Et quorū retinueritis peccata &c. Quid ergo est sacerdotē soluere uel ligare peccata, remittere uel retinere? Ad primum respondet Magister Sententiarū ubi supra dicens. Ligāt quoq; sacerdotes, dum satisfactionē pōenitiæ confitentibus imponunt. Soluunt, cum de ea aliquid dimittunt, uel per eam purgatos ad cōmunionem Sacramentorū. Ad secundū, pūchre dicit Richardus in libello de Potestate ligandi & soluendi. Nam sic dicit, quid em̃ est peccata remittere? nisi districtiōis sententiā, q̃ peccatis debet, relaxando absoluere, & absoluendo relaxare. Et quid est peccata retinere, nisi non uere pōenitentes nolle absoluere. Multi em̃ confitentium absolutionē quærunt, qui tñ crimina sua ex toto deserere nolunt. Multi cautelā de futuro promittūt, sed satisfacere nolūt. Eius modi omnes, eo q̃ uere non pōenitent, procul dubio absolui non debent. Hoc est em̃ uere pōenitere, de p̃terita p̃uaricatione dolere, cum firmo proposito confitendi, satisfaciendi, & cum om̃i cautela cauendi. In hunc modū pōenitentes merito debent absolui, & alioquin sine absolutione remitti, & hoc est peccata retinere. Ecce ex his iam dictis manifeste intelligere poterimus in resolutione peccatorum, q̃ dñs faciat per semetipsum, quod per ministrum suū. q̃ non per se simul & officio ministrorū. per semetipsum sane soluit uinculum obduratiōis, per se & ministrū suum debitū æternæ damnationis, per ministrum uero debitū futuræ purgationis. Primæ nanq; resolutionis potestātē sibi soli reseruat, secundā uero resolutionem per se simul & ministros facit. Tertiam autē dñs non tam per se ipsum q̃ per ministrū facere consueuit. Recte quidem dicit, q̃ dñs uere pōenitentē a uinculo damnatiōis absoluit. Recte nihilominus q̃ sacerdos hoc facit & dñs, dñs quidem ad conuersi

onem cordis, & sacerdos ad confessionem oris, sola em̄ cordis cōfessio, ueraciter pœnitenti ad salutem animæ sufficit, tamē articulus necessitatis oris confessionē & sacerdotis absolutionē excludit. Hæc Richardus. Ex iam dictis habet, q̄ Deus æternaliter p̄destinat & prius temporaliter peragit absolutionē saluandi, & remissionem eius peccati, quam a ministro ecclesiæ absoluit hic in terris. Patet secundo, q̄ non potest minister ecclesiæ Christi Vicari⁹ absolvere uel ligare peccata remittere uel retinere, nisi prius De⁹ id faciat, patet per id Iohā. xv. Sine me, inquit, nihil potestis facere. Sciuit hoc uas Electionis, ideo dicit ii. Corinth. iii. q̄ non sum⁹ sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficiētia nostra ex deo est. Si ergo non sufficimus cogitare, nisi Deus illam cogitationem fecerit, quomodo sufficimus ligare uel soluere, nisi ipse prius ligauerit uel soluerit? Et istud cognoscunt philosophi dicentes, q̄ nihil potest causa secunda agere, sine coagentia causæ primæ. Et patet ulterius, q̄ non potest homo solui a peccato, nec remissionē peccatorum recipere, nisi Deus ipsum soluerit, uel ei remissionē dederit. Vnde Baptista Iohā. iii. dixit. Nō pōt hō accipere quicq̄, nisi fuerit ei datū de cælo. Vnde sicut æternus Dñs prius dimittit in anīa peccatum contra ipsum commissum, anteq̄ per se uel per aliū hoc faciat promulgari, sic necesse est deū facere. Vnde uesane insaniūt Presbyteri, qui putant uel dicunt se ad suum uotū soluere uel ligare, sine absolutione uel ligatiōe prima Christi I E S V. Ligatio em̄ dei uel solutio est priā simpliciter. Ideo euangeliū dicit, q̄ ligatū in terris, erit ligatum in cælis, sed non dicit, q̄ in cælis ligat⁹ posterius, nō prius. Vnde putant ignari, q̄ sacerdos prius tēporaliter uel institer ligaret resolueret, & post ipsum Deus, stulticia est hæc æstimare. Sed Logici bene sciunt q̄ duplex est Prioritas, scilicet Originis, capta a causa materiali. & Prioritas dignitatis, capta a causa finali. Et istæ duæ Prioritates concurrunt simul tempore comuniter, & sic ligatio uel solutio ecclesiæ militantis, est prior quodāmodo q̄ ligatio uel solutio triūphātis ecclesiæ, & e contra. Sed ligatio uel solutio dei est simpliciter prima. & patet, q̄ blasphemia foret asserere, q̄ homo remittat offensam contra tantū Dñm factā, ipso

I O H A N N I S H V S S I T Æ D E

dño approbāte. Ex uniuersalitate em̄ huius Dñi oportet, q̄ ipse primo absoluat uel ligat, si aliquis Vicarius ita facit. Nec alius articulus fidei debet nobis esse certior, q̄ q̄ impossibile foret, quenq̄ de militante ecclesia absoluere uel ligare, nisi de quanto conformat capiti ecclesiæ dño nostro I E S V Christo. Vnde oportet fidelem cauere ab isto dicto, si Papa uel alius pt̄dit se quouis signo soluere uel ligare, tunc eo ipso soluitur uel ligat. Nam hoc concedens, habet consequenter concedere Papam esse impeccabilem, & sic deū, aliter em̄ posset errare, & facere difformiter clauis Christi. Et cōstat q̄ q̄ impossibile est figurā clauis materialis aperire deficiente substantia. Tam impossibile est Christi Vicariū aperire uel claudere, nisi de quanto conformat clauis Christi, prius aperienti uel claudēti. Sicut em̄ Christus primogenitus ex multis fratrib⁹ & primitiæ dormientium, primo penetrauit regnum. Sic solus ille potuit capitaliter promereri regnū spirituale, uniuersaliter clausum a præuaricatione primorum parentum usq̄ ad ipsum, & sic in qualibet apertione uel clausione particulari quo ad patriam est dicēdum. Et patet etiam in his q̄ concernūt fidem & clauis ecclesiæ, ut nouerunt notantes Chronicas, cum & Petrus Christi primus Vicarius sic peccauit. Item solus Deus est qui non potest ignorare cui remittendum sit peccatum, & solus ipse est qui non potest moueri affectione peruersa, & iudicare iniuste. Sed quilibet Vicarius pōt ignorare cui remittendum est peccatum, & potest moueri affectione peruersa ad ligandū uel soluendum, ergo si uere pœnitenti & confitenti nollet applicare absolutionem, motus ira uel auaritia, non eo ipso illum ligaret in culpa. Similiter esto, q̄ alias mendaciter accedat confessionem, sicut contingit sapissime, & sacerdos ignorans hypocrisin, applicet uerborum absolutionem, tunc sine dubio non absoluit, cum Sapientiæ primo scriptura ait. Sanctus spiritus disciplinæ effugiet fictum. Ecce in primo casu pratendebat se Vicarius ligare uel peccata remittere, & non fecit, & in secundo casu pratendebat se soluere uel remittere, & non fecit. & patet quanta fieret illusio tam ex parte clauis applicantium, quam ex parte illorum qui non uere pœnitent. Oportet enim uolentem

absolui, esse primo dispositum in uoluntate, ut doleat de culpa, & intendat amplius non peccare. Vnde omnes simul Sacerdotes Vicarii non possunt illum absolvere a crimine, qui uult peccare criminaliter, & non uult dolere de peccato. Sicut omnes simul non possunt ligare iustum, uel peccata retinere, dum ex toto corde humiliatur, & habet cor contritum, quod Deus non despicit. Vnde Sanctus Hieronymus super illud Matthæi decimo sexto capitulo. Tibi dabo clauis regni cælorum, quodcumq; solueris super terram erit solutum & in cælis, & quodcumq; liga &c. dicit hunc locum quidam non intelligentes, aliquid sumunt de supercilio Phariseorum, ut damnare innoxios, uel soluere se putent noxios, cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed reorum uita quaeritur. Quibus uerbis subiungit Magister Sententiarum in quarto, distinctione decima octaua, capitulo sexto ita inquit, & hic aperte ostenditur, q̄ non sequitur, Deus iudicium ecclesiæ, quæ per surreptionem & ignorantiam iudicat. Et addit octauo capitulo. Interdum enim qui foras mittitur, id est extra sanctam Ecclesiam per sacerdotem, intus est. Et qui foris est secundum ueritatem, intus uidetur retineri per falsum iudicium sacerdotum. Et Distinctio decimanona dicit in quarto, q̄ sacerdos qui alios ligat & soluit, debet esse discretus & iustus, alioqui mortificat sæpe animas, quæ non moriuntur, & uiuificat quæ non uiuunt, & ita incidit in maledictionis iudicium. Vt habetur Malachiæ secundo capitulo. Maledicam benedictionibus uestris, & maledictionibus benedicam. Cauere ergo debent Vicarii CHRISTI, ne præsumant temere, quæcumq; uoluerint soluere uel ligare. Sed obiicitur per Canonem Solitæ, de maioritate & obedientia, ubi dicit Innocentius Papa, Dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad successores ipsius, Quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum in cælis. Nihil, inquit Innocentius, excipiens, qui dixit Quodcumq; &c. Hic notandum est, q̄ post illud dictum Quodcumq; solueris, Petrus non potuit soluere scripturam, quia dixit Christus IESVS Saluator noster Ioannis decimo ca. Nō potest solui scriptura. Secundo, nō potuit soluere nolentē pœnitere, & hinc dixit

Simoni Act. viii. Vtiq; age pœnitentiã de hac nequitia tua, & roga
 deũ, si forsitã remittat. Tertio nõ potuit soluere matrimoniũ, quia
 dixit Saluator Matth. xix. Quod deus coniunxit, homo non sepa
 rat. Quarto non potuit soluere Iudã a peccato, quia Saluator dixit
 Nemo ex his perit nisi filius perditionis, ut scriptura impleretur.
 Si ergo Petrus per illud dictum Christi. Quodcunq; solue. sup. ter.
 erit solutum in cœlis, p̄tendisset se posse soluere supradicta quatu
 or. Nunquid sic solutum fuisset in cælo? Certe non. Nam uolũtas
 Dei obstaret in scriptura, & in matrimonio, & in Iuda, & alio nolẽ
 te pœnitere obstaret pertinacia, & uoluntas Dei. Non ergo sequit̄.
 Iste Vicarius putat se soluere uel ligare, quemcunq; uoluerit, igit̄
 ita facit. Et quo ad hoc B. Augustinus in de uera & falsa pœnitẽtia
 sic loquit̄. Deus Lazarum quem de monumento iam mortuũ re
 suscitauit, obtulit discipulis soluendũ, per hoc ostẽdẽs ptãtem soluẽ
 di cõcessam sacerdotibus, dixit. Quacũq; solueritis super terrã sol
 uent̄ in cœlis, hoc est, ego deus, & oēs ordines cœlestis militia, & oēs
 sancti in ea gloria laudantes, uobiscum confirmant, quos ligatis &
 soluitis, non dixit, quos putatis ligare & soluere, sed in quos exer
 cetis opera iusticiæ aut misericordiæ, alia aut̄ opera uestra in pec
 catores non cognosco. Hæc Augustinus, p̄scindens existimationẽ
 Clericis in soluendo uel ligando. Item Richardus in libello de po
 testate ligandi & soluẽdi, sic loquit̄. Sed adhuc pergis & dicis, Si nõ
 possum quod libet ligare pariter & absoluere, quorũlibet peccata
 remittere, quorumlibet retinere, quid est q̄ ḡnãliter dicis ad Petrũ
 Quodcunq; ligaueris, quodcunq; solueris? Sicut & ḡnãliter propo
 nis, q̄ Apostolis oĩbus in communi dicis, Quorum remiseritis, re
 mittunt̄ eis. quorũ retinueritis retẽta sunt. Merito hic quaestio te
 moneret, si Dñs dixisset Petro, Quodcunq; uolueris ligare, ligatũ
 erit, & quodcunq; uolueris soluere, erit solutum. Sed non hoc dicit
 nec sic intelligi uoluit, Si quis ligare uoluerit quod ligare non p̄t,
 nunqd idcirco ligatũ erit? quis hoc dicat? Non ergo dicit quẽcũq;
 ligare uolueris, sed quodcunq; ligaueris ligatum erit in cælis. Ille
 utiq; uere ligat̄, qui iuxta confessionis suæ tenorem, iusto satisfacti
 onis debito obligat̄. Ille sacerdotali officio ueraciter absoluit, cui⁹

peccatum ad condignā satisfactionem iuste remittit, ligat itaq; & absoluit eos, qui sacerdotis sententia iuste absolui merent. Illorum uero peccata procul dubio retinent, non quibus iniuste, sed quib; iuste peccatorū absolutio denegat. Quod igit; Dñs ad Petrum dicit, idem ualet ac si aliis uerbis diceret, q; ligatum & solutum fuit a te, ligatū & solutū erit apud me. Qui apud te debita satisfactionis iniunctiōe cōstringit, apud me eiusdē satisfactionis debitor tenet. Et qui a te debitam peccatorū suorū absolutionē meruit, ex meo iudicio pro hac parte ulterius artari non poterit. Iuxta hunc modum, & illud intelligere debemus q; dicit Apostolis oībus. Quorū remiseritis peccata remittunt eis, & quorū retinueritis retenta sūt peccata. Siquidem delinquentiū apud dñm, remissa uel retenta erunt, quæ per ministros suos sacerdotes iuste uel remissa uel retenta sunt, quod utrunq; ab eis tunc ueraciter fit, qñ ad quodlibet exequendum Canonico ordine incedit, neutrum uero pro uoto, sed p merito & ordine instituto facere possunt. Hac Richardus. Et patet ex August. & ipsius Richardi declaratione, q; non sequit, Christus dixit Petro, uel eius cuiuslibet Vicario Quodcūq; solueris super terram. i. in ecclesia militante, erit solutum & in cælo. i. ecclesia triūphante. Ergo quodcūq; uolueris soluere super terrā, erit solutum & in cælo. Et patet, q; ibi distributio cadit super quolibet uere pœnitente. Et ibi. Quodcūq; ligaueris cadit distributio super ipœnitente, nā ad quēlibet uere pœnitentē pertinet solutio, & ad impœnitentem ligatio. Et par est ratio de retinere & remittere. Cauere ergo debet Christi discipulus a fallacia Antichristi, dum sic arguit. Quodcūq; Vicarius Christi ligauerit super terrā, erit ligatū & in cælis, sed hunc fidelem Laicū nolentē sibi dare pro absolutione pecuniam, ligat supra terrā, ergo ligat in cælis. Similiter dum sic arguit. Quodcūq; Vicarius Christi soluerit supra terram, erit solutū & in cælo, sed hunc incontritū uolentē dare pecuniā soluit supra terram, ergo est solutus & in cælo. Similiter si arguit. Quodcūq; Vicarius Christi soluit super terram, erit solutum & in cælo, sed hunc, demonstrato præscito, in agone mortis soluit supra terram, ergo ille soluit & in cælis. In illis enim argumentis minor peccat

filium Dei, igitur iste præscitus, qui est in gratia, habet uitã aternam, consequens est falsum. Vnde ambæ illæ cõsequentia non ualent, eo q̃ aliter sumitur credere in maiori, & aliter in minori. Vnde ad rectificandum intētum sic debet exponi argumentum. Quicumq; credit caritatiue perseueranter in filiũ dei, & tunc consequētia erit bona, sed minorem oportet aduersarium probare. Similiter fiat in secunda consequentia subsũptio sic. Sed iste præscitus q̃ est in gratia, credit caritatiue perseueranter in filium Dei, mō ista est falsa. Ex iam dictis patet, q̃ sit potestas Clauũ ecclesie, & q̃ ca M
 tholice credi debet, q̃ quilibet Sacerdos Christi rite ordinatus, habet potestatem sufficientem qualibet Sacramenta sibi pertinētia conferendi, & per consequens uere contritum a peccato absoluēdi, licet huiusmodi potestas quo ad executionem in multis rationaliter sit ligata, ut patet circa principium huius capituli. Quomodo Pares A
 do autem ista potestas fuit par in Apostolis, habetur distinctione postoli,
 xxi. in Canone In nouo, ubi dicitur. Cateri uero Apostoli cum eo igitur pa
 dem scilicet Petro pari cõsortio honorẽ & potestatem acceperũt res omes
 Et infra. Ipsisq; decedētibus in loco eorum surrexerunt Episcopi, tes, & Epi
 Vbi dicit glossa Argumētum, q̃ omnis Episcopus sit par Apосто scopi.
 lico quantum ad ordinem & rationem consecrationis. Et xxiii. q.
 pri. ca. Loquitur, dicit sanctus Cyprianus omnibus Apostolis post
 resurrectionem suam parem potestatem dedit. Vnde stultum foret credere, q̃ Apostoli nullum donum spirituale a Christo receperant, nisi quod fuerat a Petro ad ipsos simpliciter deriuatũ. Nã
 omnibus dixit Matthæi xviii. Quacunq; solueritis super terram. Et Iohannis uigesimo. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Et Lucæ uigesimo secundo. Hoc facite in meam commemorationem. Et Matthæi ultimo. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra, euntes ergo docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine patris, & filii, & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quacunq; præcepi uobis, & ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi.

¶ Finis Capitis Decimi.